

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Балабақшада музыкалық аспаптар арқылы балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту

ЖАРИЯЛАНДЫ
13.03.2025СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/176768/>**Амирова Хализа Мансуровна****Лауазымы: Музыка жетекшісі****Жамбыл облысы****Сарысу ауданы****Инабат балалар орталығы**

Кіріспе: Балабақшада балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту – олардың толыққанды дамуына ықпал ететін негізгі бағыттардың бірі. Музыкалық аспаптармен жұмыс балалардың эстетикалық талғамын қалыптастырып, шығармашылық ойлауды дамытуға жағдай жасайды. Музыка арқылы балалардың эмоциялық әлемі ашылып, олар өздерін жаңа қырынан танып біледі.

Негізгі бөлім:**Музыкалық аспаптар арқылы дамудың маңызы.**

Музыкалық аспаптар арқылы балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту олардың эмоционалдық және когнитивті дамуына зор әсер етеді. Музыкалық аспаптар баланың шығармашылық ойын, қиялын және сезімдерін оята отырып, оның зейіні мен ойлау қабілетін жақсартады. Мысалы, бала музыкалық аспапта ойнау барысында оның қол моторикасы дамып, есте сақтау қабілеті нығаяды. Балалар музыкаға қосылып ойнаған кезде олар ритм мен дыбыстардың әртүрлілігін сезінеді, бұл олардың шығармашылық дамуына оң әсер етеді.

Сонымен қатар, музыкалық аспаптар баланың өзін-өзі көрсетуіне, ішкі сезімдерін сыртқа шығаруға мүмкіндік береді. Олар музыкалық шығармаларды орындау арқылы өздерінің эмоцияларын жеткізіп, дыбыс пен ритмді сезінеді. Музыкалық аспаптармен

жұмыс істеу балалардың топпен жұмыс істеу дағдыларын да дамытады, себебі олар бірлесе ойнау кезінде өзара үйлесімділік пен үйлестіруді үйренеді.

Балабақшада қолданылатын музыкалық аспаптар.

Музыкалық аспаптар балаларға шығармашылық ойын жеткізудің маңызды құралы болып табылады. Балабақшада қолданылатын музыкалық аспаптар қарапайым, жеңіл және балаларға қолжетімді болуы тиіс. Балаларға арналған музыкалық аспаптар баланың жас ерекшелігіне қарай таңдалып, олардың музыкалық талғамын дамытуға ықпал етеді.

Соқпалы аспаптар: Барабан, маракас, треугольник, дабыл сияқты аспаптар балалардың ритм сезімін дамытады. Балалар дыбыстарды ойнай отырып, олардың ритмі мен қарқынын бақылауды үйренеді. Бұл аспаптар балалардың қол моторикасын жақсартып, дене қимылдарын үйлестіру қабілетін арттырады.

Үрмелі аспаптар: Флейта, свирель, гармонь сияқты аспаптар балалардың тыныс алуын реттеп, музыкалық дыбыстарды ұзақ және дұрыс шығаруға үйретеді. Үрмелі аспаптарда ойнау балалардың тыныс алу жүйесіне оң әсер етіп, өкпенің жұмысын жақсартады.

Шертпелі аспаптар: Домбыра, гитара сияқты шертпелі аспаптар балалардың есту қабілетін және қолдарының қозғалыс үйлесімділігін дамытады. Шертпелі аспаптар балаларға музыкадағы мелодиялық элементтерді түсінуге көмектеседі және олардың музыкалық қабілеттерін дамытады.

Ұлттық аспаптар.

Қазақтың ұлттық музыкалық аспаптары – халқымыздың рухани байлығын, мәдениетін, тарихын жеткізуші құралдар. Әрбір аспаптың өзіндік тарихы, үні және мәні бар. Бұл аспаптар қазіргі таңда да қазақтың дәстүрлі музыкасын, мәдениетін дамытуға, сақтау мен насихаттауға үлкен үлес қосып келеді.

Қазақтың ұлттық аспаптары арқылы балаларды өз мәдениетімен таныстыру өте маңызды. Әр аспаптың шығу тарихы, мәні, қолданылуы туралы айтып беру арқылы балаларда қызығушылық оятып, оларды ұлттық құндылықтарға баулу жүзеге асырылады.

Домбыра – қазақтың ең танымал, кең тараған және басты музыкалық аспабы.

Қобыз – көне музыкалық аспап, қобыздың үні терең, сазды, және ол көбіне қоңыр үнмен шығады.

Жетіген – қазақтың көне көп ішекті шертпелі аспабы. Жетіген аспабында күй, халық әуендері ойналады.

Сазсырнай – үрмелі аспаптардың бірі, көбінесе балшықтан жасалады. Бұл аспаптың аты «саз» (балшық) және «сырнай» (үрмелі аспап) сөздерінен шыққан.

Шертер – үш немесе төрт ішекті, шертпелі музыкалық аспап.

Дабыл және **даңғыра** – соқпалы аспаптар.

Асатаяқ – қазақ халқының тағы бір соқпалы аспабы.

Шаңқобыз – қазақтың көне аспабы, ол темірден немесе ағаштан жасалады.

Қылқобыз – қобыздың бір түрі, бірақ оның ерекшелігі – ішектері жылқының қылынан жасалады.

Музыкалық сабақтардың әдістемесі.

Балабақшада музыкалық аспаптарды қолдана отырып өткізілетін сабақтардың әдістемесі балалардың жас ерекшеліктеріне және шығармашылық деңгейіне сәйкес болуы керек. Музыкалық сабақтар қызықты, тартымды және ойын элементтеріне толы болуы тиіс. Сабақтарда балалар музыкалық аспаптардың дыбысын тыңдап, сол дыбыстарды өздері шығарып көру мүмкіндігіне ие болуы керек. Бұл әдіс балалардың музыкалық аспаптармен тәжірибе жасауға деген қызығушылығын арттырады.

Импровизация және шығармашылық еркіндік: Музыкалық аспаптарды пайдалану барысында балаларға импровизация жасауға мүмкіндік беру өте маңызды. Импровизация балалардың өзіндік шығармашылық ойын білдіруіне, жаңа дыбыстар мен ритмдерді ашуға ықпал етеді. Балаларға белгілі бір әуенді қайталауға міндеттеу емес, керісінше, олардың шығармашылық ойларын еркін жеткізуге мүмкіндік беру керек.

Қорытынды

Музыкалық аспаптар арқылы балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту – олардың музыкалық қабілеттерін арттырумен қатар, ойлау, сезіну және өзіндік шығармашылық ойларын еркін жеткізуге мүмкіндік береді. Балабақшада музыкалық аспаптарды қолдану балалардың жан-жақты дамуына оң әсер етеді, олардың эмоциялық әлемін байытады, эстетикалық сезімдерін оятады. Сонымен қатар қазақтың ұлттық аспаптарын балабақшада қолдану – балалардың жан-жақты дамуына, ұлттық құндылықтарға деген сүйіспеншілігін арттыруға, шығармашылық қабілеттерін дамытуға үлкен ықпал етеді. Балаларға ұлттық музыкалық аспаптар арқылы қазақ халқының мәдениетін үйрету олардың рухани, эмоционалдық және зияткерлік қабілеттерін жетілдіреді, сондай-ақ оларды ұлтжандылыққа тәрбиелейді. Сондықтан музыкалық аспаптармен жұмыс істеу балабақшада маңызды рөл атқарып, балалардың болашақ шығармашылық әлеуетін ашуға мүмкіндік береді. Музыкалық аспаптарды меңгеру балалардың жалпы интеллектуалдық және тұлғалық дамуына ықпал етеді, бұл олардың болашақтағы жетістіктеріне негіз болады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. «Музыка әлемінде» журналы. № 2, 2005 жыл
2. Б.Сарыбаев. «Қазақтың музыкалық аспаптары.
3. Қазақтың ұлттық аспаптары.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.